

POMALO

ODRŽIVI RAZVOJ OTOKA VISA

UDRUGA POMALO

JAVNO OČITOVANJE NA URBANISTIČKI MARITIMNI KONCEPT UREĐENJA OBALNOG POJASA GRADA KOMIŽE TVRTKE OBALA D.O.O.

Komiža 13.04.2023

JAVNO OČITOVANJE –URBANISTIČKI MARITIVNI KONCEPT

Udruga Pomalo je neprofitna organizacija civilnog društva kojoj je osnovni cilj održivi razvoj otoka Visa. Udruga je sačinjena od otočana, stanovnika Komiže, Visa i ostalih naselja otoka Visa, i turista, tj. dugogodišnjih posjetitelja i prijatelja otoka Visa.

Osnovno načelo održivog razvoja, za koji se zalaže i Udruga Pomalo, je integracija aspekata zaštite okoliša, sociokulturalnih aspekata i ekonomskih aspekata pri donošenju odluka.

Obraćamo se javnosti vezano za studijsku dokumentaciju **Urbanistički maritivni Koncept uređenja obalnog pojasa grada Komiže, izrađivača Obala d.o.o. Split**, objavljenog 16.03.2023 godine na stranicama **investitora grada Komiže**.

Stajalište Udruge Pomalo je da je predloženi Urbanistički maritivni koncept uređenja obalnog pojasa grada Komiže izrazito nepovoljno rješenje za razvoj Komiže, a nije ni u skladu sa usmjerenošću grada Komiže održivom razvoju.

Obalni pojas Grada Komiže jedan je njegovih od najznačajnijih resursa, te je njegovo pravilno vrednovanje od posebnog značaja za razvoj grada (*Vego et al. 2023*). Iz navedenog razloga začuđuje nepromišljenost izrađivača dokumenta (*Vego et al. 2023*), pri prijedlogu izgradnje obalne šetnice koja obuhvaća područja geomorfoloških formacija izrazitog značaja u neposrednoj blizini grada Komiže, poput područja Bile stine na Blažici i vulkanskih eruptiva na Vrtalcu, Kamenicama i Novoj Pošti (*Salopek 1938*).

U prilog navedenom potrebno je istaknuti da je i zbog navedenih geomorfoloških formacija, Grad Komiža, na otoku Visu, proglašen prostorom iznimne kulturne i prirodne vrijednosti koju je prepoznao i UNESCO, uvrstivši 17.04.2019. cjelokupni viški arhipelag u UNESCO-ovu u svjetsku mrežu geoparkova.

Nadalje, potrebno istaknuti da je područje predložene obalne šetnice, dio otoka Visa koji se nalazi se pod zaštitom Natura 2000 - Europske mreže područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Konkretno, područje predložene obalne šetnice zaštićeno je mjerom o zaštiti ptica HR1000039 (pučinski otoci), mjerom o staništima HR2000942 (Otok Vis) i mjerom o staništima HR3000097 (Otok Vis-podmorje) (*Natura 2000*).

Upravo iz navedenih razloga izrazito značajna ekološka područja i geomorfološke formacije bilo bi daljnjim planovima shodno zaštititi od neumjerene turističke eksploatacije i komercijalizacije, kojoj bi zasigurno doprinjela izgradnja obalne šetnice na području Bilih stina, Kamenica i Nove pošte.

Posebice iznenađuje prijedlog izrađivača dokumenta (*Vego et al. 2023*), da se na području glavne gradske luke uz Žaničevo i Šporko žolo na kojem se vezuju ribarski brodovi, predvide vezovi sportske luke. Navedeno navodi na zaključak da grad Komiža pokušava ograničiti mogućnost vezivanja ribarskih brodova u glavnoj gradskoj luci, tj. podrediti glavnu gradsku luku prvenstveno

potrebama nautičkog turizma.

Posljednjih godina gospodarski razvoj grada Komiže gotovo je isključivo usmjeren razvoju turizma, zanemarujući autohtone djelatnosti lokalnog stanovništva poput ribarstva. Pri tome je potrebno istaknuti da je dosadašnji neumjereni turistički razvoj rezultirao problemima masovnog turizma, a u posljednje vrijeme i tendencijama razvoja elitnog turizma, što posljedično doprinosi iseljavanju domicilnog stanovništva i pretvaranju Komiže u napuštenu sredinu bez stanovnika i osnovnih sadržaja.

Iz predhodno navedenog jasno je da **predloženi Urbanistički maritivni Koncept uređenja obalnog pojasa grada Komiže, izrađivača Obala d.o.o. Split, nije dugoročno kvalitetno rješenje za Komižu, niti je u skladu sa održivim razvojem grada Komiže, i otoka Visa.** Izgradnja predožene obalne šetnice na području od Bilih stina do Nove pošte zasigurno će pridonijeti daljnjoj devastaciji obalnog područja otoka Visa.

U skladu s navedenim zahtjevamo da se izgradnja i uređenje obalne šetnice ograniči na područje od glavne gradske plaže Gusarica do javne plaže Kamenice. Nadalje, **zahtjevamo da se urbanističkim uređenjem obalnog pojasa grada Komiže spriječi nanošenje daljnje štete lokalnim ribarima u pogledu mogućeg ograničavanja korištenja glavne gradske luke.**

U Komiži 13.04.2023.

Dr. Sc. Igor Mataić
Direktor Udruge Pomalo

Literatura:

Vego, G., Faldić, t. & Tokić, S. (2023). Urbanistički maritimni koncept uređenja grada Komiže. *Obala d.o.o. Split*, P 51.

Spasimo Bišovo, web stranica, posjet 13.04.2023. Komiški zaljev osnovna geološka karta: *Salopek, M. (1938).* O tektonskom okviru trijasa u Komiškom zalivu. *Rad JAZU*, knjiga 263, p.p. 113-138.

Natura 2000, web stranica, posjet 13.04.2023.

Grad Komiža (2019). Pročišćeni tekst odredbi za provođenje prostornog plana uređenja grada Komiže. Komisija za statut, poslovnik i normativnu djelatnost grada Komiže. Izrađivač plana: *Urban design d.o.o.*

Andričević, R., Srzić, V. & Kekez, T. (2020). Studija utjecaja na okoliš – Postupak procjene utjecaja na okoliš, Uređenje ribarske luke Komiža, Vis. *Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije, Sveučilište u Splitu.* P 253.

Prilog 1. Argumentacija primjedbi, prijedloga i komentara Udruge Pomalo tijekom e-savjetovanja o dokumentu Urbanistički maritimni koncept uređenja obalnog pojasa grada Komiže, izrađivača Obala d.o.o. Split

1.3.1. Predio Bile stine

Predio Bile stine grada Komiže obuhvaća lokaciju Bilih stina, tj. krških geomorfoloških formacija, ali i geomorfološke formacije gipsnih i kvartarnih breča, te gipsnih lapora izrazitog značaja (*Salopek 1938*). Potonje stijenske formacije su od izrazitog geološkog značaja, zbog rijetke pojavnosti na području RH. Iz navedenog razloga, izgradnja obalne šetnice neposredno uz more/nad morem prouzrokovati će devastaciju obalnog područja grada Komiže i otoka Visa. Navedeno se posebice odnosi na izgradnju sunčališta tlocrtna površine 8m² na hridinastim stijenama. Grad Komiža, na otoku Visu, proglašen je prostorom iznimne kulturne i prirodne vrijednosti koju je prepoznao i UNESCO, uvrstivši 17.04.2019. cjelokupni viški arhipelag u UNESCO-ovu u svjetsku mrežu geoparkova. Jedan od razloga za prepoznavanje značaja prirodnih vrijednosti otoka Visa su svakako i geomorfološke karakteristike šireg obalnog pojasa komiškog zaljeva (*Salopek 1938*). Nadalje, gradnja obalne šetnice neposredno uz more/nad morem u suprotnosti je sa mjerom Natura 2000, konkretno mjerom o staništima HR3000097 (Otok Vis-podmorje) (*Natura 2000*). Uvjeti mora i valova na navedenoj lokaciji su izrazito nepovoljni za gradnju trajnih konstrukcija.

Na kopnenom dijelu, od lokacije Vrh gospe postoji prohodna pješačka staza, tj. markirani planinarski put, na čijem se u krajnjem dijelu nalazi slaboprodna pješačka staza prema moru, do same lokacije Bilih stina. Neposredno uz lokaciju Bilih stina, nalazi se aktivan stijenski odron. Naime, gipsne breče i gipsni lapori su stijenske formacije slabih fizičko-mehaničkih svojstava, a time i podložne pojavi stijenskih odrona i trošenju djelovanjem oborinskih voda. Neumjereni građevinski radovi u navedenom području mogu doprinjeti nestabilnosti područja. Uz izniman oprez, moguće je urediti pješački put bez korištenja betona ili asfalta pri uređenju podloge.

1.3.2. Plaža Gusarica

Neuređena betonska površina ispred ronilačkog centra je dugi niz godina u iznimno lošem stanju. Iz navedenog razloga sanacija betonske površine ispred ronilačkog centra je nužna. Također, potrebno je izraditi kolune za prihvat manjih brodica.

Putevi u borovoj šumi u zaleđu plaže su dugi niz godina u izrazito lošem stanju. Potrebna je sanacija navedenih puteva tehnikom suhozida i mokrozida u skladu sa tradicijskim oblicima gradnje otoka Visa. Također, nužna je sanacija klupa u borovoj šumi. Pri obnovi puteva potrebno je posebni pažnju posvetiti zaštiti postojeće vegetacije borove šume. Uz izraziti značaj prirodnog hlada uz plažu, navedena vegetacija je veoma važna sa aspekta stabilnosti predmetne padine. U skladu sa navedenim potrebno je istaknuti nepovoljan položaj stambenih objekata iznimnih gabarita na vrhu padine i zaštićenog objekta kulturne baštine Gospe gusarice uz plažu. U karakteristike navedenog područja potrebno je istaknuti neposrednu blizinu aktivnog klizišta koherentnih materijala, s pružanjem od vrha stijenskih masiva prema objektu skladišta hotela Biševo.

Postojeća plaža već je opremljena dovoljnim brojem klupa i kabina za presvlačenje. Potrebno je uređenje tuševa. Također, potrebna je ugradnja rampe za ulazak u more za osoba sa invaliditetom. Korisnici plaže koriste se sanitarnim čvorovima u sklopu hotela Biševo, koji su kapacitetom dovoljni

za navedene potrebe. Nije potrebno postavljati opremu za vježbanje na otvorenom, već je potrebno obnoviti postojeće mini golf terene uz hotel Biševo.

1.3.3. Plaža Bjažićevo

Na plaži Bjažićevo potrebno je sanirati postojeći betonski gat. Na navedenoj plaži potrebno je postaviti kantu za otpad.

1.3.4. Plaže Kalafotovo i Žanićevo

Na plaži Kalafotovo potrebno je sanirati dotrajali betonski gat. Potrebno je sanirati kamene kolune u moru. Navedene plaže potrebno je urediti uklaňanjem dotrajalih brodova koji se ne koriste, ali i svakako ostaviti mogućnost lokalnom stanovništvu da navedene plaže koristi za izvlačenje brodice. Na navedenim plažama potrebno je postaviti kante za otpad.

1.3.5. Plaža Šporko žolo

Potrebno je obnoviti postojeći betonski gat na središnjem dijelu plaže. Također, potrebno je urediti gat na sjeverom dijelu plaže uz izradu koluni za vezivanje brodice. Potrebno je postavljanje jedne klupe i kante za otpad na južnom dijelu plaže (u blizini nekadašnje ribarnice). Povezivanje plaža Žanićevo žolo i Šporko žolo putem neposredno uz more nije potrebno, budući da poveznica ovih plaža već postoji.

1.3.6. Luka otvorena za javni promet međunarodnog značaja, grafički prikaz 2.1

Lukobran grada Komiže nalazi se u zaštićenoj zoni A grada Komiže (*Grad Komiža 2019*). Za zonu A grada Komiže, važeći prostorni plan definira potpunu zaštitu povijesnih struktura (*Grad Komiža 2019*). Sve građevinske intervencije potrebno je strogo kontrolirati, te se stoga dozvoljavaju samo one koje se odnose na sanaciju i održavanje postojećeg stanja uz minimalne zahvate u povijesne strukture (*Grad Komiža 2019*).

Iz grafičkog prikaza 2.1 užeg područja glavne gradske luke vidljivo je da se na području uz Žanićevo i Šporko žolo na kojem se vezuju ribarski brodovi, predviđaju vezovi sportske luke (LS). Predloženo navodi na zaključak da grad Komiža pokušava ograničiti mogućnost vezivanja ribarskih brodova u glavnoj gradskoj luci, tj. podrediti glavnu gradsku luku prvenstveno potrebama nautičkog turizma. Glavna gradska Luka je javna luka i mora ostati otvorena za prihvat ribarskih brodova. Posljednjih godina gospodarski razvoj grada Komiže gotovo isključivo usmjeren razvoju turizma, pri čemu se zanemaru tradicijske djelatnosti lokalnog stanovništva, poput ribarstva. Navedeno doprinosi iseljavanju domicilnog stanovništva i pretvaranje Komiže u napuštenu sredinu bez stanovnika i osnovnih sadržaja.

1.3.7. Plaža Lučica

Plaža Lučica opremljena je potrebnim brojem kanti za otpad i kabina za presvlačenje. Nije potrebno proširenje obalnog zida uz državnu cestu D117, budući da pješački put već postoji uz Komunu i Crkvu od sedam žalosti.

1.3.8. Plaža Jurkovicica

Potrebno je obnoviti postojeći gat između istezališta i plaže, kao i kosinu koja povezuje plažu Jurkovicica sa državnom cestom D117. Potrebno je ukloniti dotrajale brodove koji se ne koriste, ali je od presudne važnosti da se plaža Jurkovicica nastavi koristiti za izvlačenje brodicica lokalnog stanovništva na plažu.

1.3.10. Širi obalni pojas komiškog zaljeva

Plaža Vartalac (plaža za pse)

Na plaži Vartalac potrebno je postaviti kantu za otpad i organizirati odvoz otpada morskim putem. Na južnoj strani plaže uočen je manji stijenski odron, koji svojom veličinom i progresivnim širenjem negativno utječe na stabilnost pristupnog puta iznad plaže. Pristupni put iznad plaže je prije nekoliko godina bio zemljani put bez betonske podloge. Uslijed dodatnih opterećenja uzrokovanih betonizacijom puta, kao i uslijed dodatnih opterećenja od stambenog objekta popriličnih gabarita uz plažu, pristupni put doveden je u granično stanje stabilnosti. Početkom 2023. godine, najvjerojatnije kao posljedica dodatnih opterećenja uslijed prijevoza građevinskog materijala za gradnju zida iznad javne plaže Kamenice, došlo je do pojave stijenskog odrona koji se proigrasivno širi. Do današnjeg dana, stijenski odron prouzrokovao je potkop cca 1 m ispod betonske podloge pristupnog puta. Sanacijom navedenog odrona, padinu je nemoguće vratiti u izvorno stanje, te je time počinjena trajna šteta u pogledu prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže (*Salopek 1938*). Eventualni radovi sanacije pristupnog puta, nužni za osiguravanje stabilnosti padine, dodatno će i trajno naštetiti izvornoj prirodnoj konfiguraciji padine.

Plaža Kamenice

Na plaži Kamenice potrebno je postaviti veći broj kanti za otpad i organizirati odvoz otpada morskim putem.

Na plaži Kamenice nalazi se rimski izvor vode, kao i dva izvora uz stepenice prema plaži Kamenice. Navedeni izvori su dugi niz godina u iznimno lošem stanju i potrebno je provesti radove njihove sanacije i redovitog održavanja. Prethodno sanacijskim radovima, potrebno je pokrenuti postupak proglašenja rimskog izvora zaštićenom kulturnom baštinom RH.

Na privatnom zemljištu iznad plaže Kamenice, nedavno je izgrađen armirano-betonski potporni zid popločan kamenim pločama. Novi potporni zid je značajno većih dimenzija od prethodno uklonjenog suhozida sa iste lokacije, te stoga nije moguće govoriti o zamjeni masa. Navedeni zid je popriličnih gabarita, te dugoročno može ugroziti stabilnost i funkcionalnost rimskog izvora.

Na privatnim zemljištima u zaleđu plaže Kamenice, nalazi se prirodni hlad borove šume. Posljednjih pet godina zabilježeni su brojni primjeri devastacije borove šume nepoznatog počinitelja, pri čemu je 15-tak borova na sjevernom dijelu šume ispiljeno do panja. Prema članaku 92, stavak 2 važećeg prostornog plana grada Komiže, kojim su definirane mjere zaštite šumskih područja, postojeće šume u privatnom vlasništvu nemogu se prenamjeniti za druge namjene. Kako na otoku Visu ne postoji šumarska služba, navedeni primjeri devastacije okoliša prolaze bez adekvatne intervencije s ciljem zaštite. Uz izraziti značaj prirodnog hlada uz javnu plažu, navedena vegetacija je veoma važna i sa aspekta stabilnosti padine u zaleđu plaže Kamenice. Nadalje, navedeno područje

zaštićeno je mjerama Natura 2000, konkretno mjerom o zaštiti ptica HR1000039 (pučinski otoci) i mjerom o staništima HR2000942 (Otok Vis).

Južni dio predjela javne plaže Kamenice obuhvaća lokaciju vulkanskih eruptiva, tj. vulkanskih geomorfoloških formacija silita i dijabaza (zelene stijene) (*Andričević et al. 2020, Salopek 1938*). Navedene stijene vulkanskog porijekla su od izrazitog geološkog značaja, zbog rijetke pojavnosti na području RH (*Salopek 1938*). Prije nekoliko godina, na navedenim stijenskim formacijama izgrađena je betonska podloga i gat popločan kamenim pločama (Puntica). Navedenim građevinskim radovima počinjena je trajna šteta u pogledu prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže (*Salopek 1938*). Sanacijom navedenih građevinskih radova, geomorfološke formacije silita i dijabaza nemoguće je vratiti u izvorno stanje. Time je počinjena trajna šteta u pogledu prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže Kamenice (*Salopek 1938*). Daljnja izgradnja obalne šetnice uz more/nad morem od gata Puntica prema javnoj plaži Nova pošta na vulkanskim stijenama silita i dijabaza, vrlo vjerojatno će doprinjeti daljnjoj devastaciji ovih vulkanskih geomorfoloških formacija (*Salopek 1938*). Nadalje, područje uz more u obuhvatu mjera zaštite Natura 2000, konkretno mjerom o staništima HR3000097 (Otok Vis-podmorje) (*Natura 2000*), a uvjeti mora i valova na navedenoj lokaciji su izrazito nepovoljni za gradnju trajnih konstrukcija. Iz navedenog slijedi i da će se gradnjom obalne šetnice uz more/nad morem prema plaži Novo pošta, doprinjeti daljnjoj devastaciji geoloških i bioloških značajki plaže Kamenice i obalnog područja otoka Visa. Iz navedenih razloga, izgradnju obalne šetnice od plaže Kamenice prema plaži Novo Pošta neposredno uz more/nad morem treba izbjegavati.

Na južnom dijelu plaže Kamenice, konkretno od toaleta na javnoj plaži Kamenice uz vrh padine iznad gata Puntice, nalazi se neodržavana slaboprohodna pješačka staza prema plaži Novo pošta kopnenim putem. Iz plana obalne šetnice moguće je zaključiti povezivanje plaže Kamenice sa plažom Novo pošta upravo navedenim kopnenim putem. Navedni neodržavani pješački put za pristup plaži Novo pošta nije preporučljiv, budući da većim dijelom prolazi padinom aktivnog odrona stijenskog materijala iznad plaže Novo pošta. U trenutnom stanju prilaz plaži Novo pošta ovim putem moguć je samo uz pomoć ferate na osobnu odgovornost. Naime, padinu iznad plaže Novo pošta karakteriziraju naslage prirodnih geomorfoloških formacija gipsa i lapora (*Salopek 1938*). Navedene geološke formacije su izrazito slabih fizičko-mehaničkih svojstava, a time i izrazito podložne trošenju djelovanjem oborinskih voda. Kao posljedica navedenog, padina nad plažom Novo pošta kojom prolazi navedeni pješački put je aktivni stijenski odron, tj. padina u progresivno aktivnom stanju loma s učestalim odronom stijena. Iz navedenog slijedi da će eventualni građevinski radovi uređenja navednog pješačkog puta neminovno doprinjeti daljnjem širenju nestabilnosti područja, kao i devastaciji prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže Novo Pošta (*Salopek 1938*). Nadalje, tako uređeni pješački put ne bi imao dug vjek trajanja, budući da bi građevinski zahvati na postojećoj stazi do Novo pošte ubrzali učestalost odrona stijena i eroziju tla. Time bi se prouzrokovala devastacija prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže Novo Pošta i obalnog područja otoka Visa (*Salopek 1938*). Umjesto obalnom šetnicom, pristup plaži Novo pošta sa plaže Kamenice potrebno je organizirati brodicama.

Grad Komiža, na otoku Visu, proglašen prostorom iznimne kulturne i prirodne vrijednosti koju je prepoznao i UNESCO, uvrstivši 17.04.2019. cjelokupni viški arhipelag u UNESCO-ovu u svjetsku mrežu geoparkova. Jedan od razloga za prepoznavanje značaja prirodnih vrijednosti otoka Visa su svakako i geomorfološke karakteristike šireg obalnog pojasa komiškog zaljeva (*Salopek 1938*). Nadalje, područje otoka Visa nalazi se pod zaštitom Natura 2000 - Europske mreže područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Konkretno, otok Vis zaštićen je mjerom o zaštiti ptica HR1000039 (pučinski otoci), mjerom o staništima HR2000942 (Otok Vis) i

mjerom o staništima HR3000097 (Otok Vis-podmorje) (*Natura 2000*). Izloženost plaža šireg obalnog pojasa komiškog zaljeva prekomjernom turističkom opterećenju, zasigurno će doprinjeti daljnjoj komercijalizaciji javnog prostora i devastaciji prirodnih značajki plaža. Iz navedenih razloga, plaže grada Komiže: Novo Pošta, Templuš, Pizdica, Storo Pošta, Velo Žolo, Utlica, Kupinovac Veli i Mali, posjetiteljima otoka Visa trebaju biti/ostati dostupne morskim putem, tj. brodicama. Nadalje, na plažama Nova pošta i Templuš potrebno je postaviti kante za otpad i organizirati odvoz otpada morskim putem. Navedeni pristup omogućava zaštitu navedenih plaža od neumjerene turističke eksploatacije i prekomjernih turističkih posjeta.